



Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 12. decembra 2013 *

„Socialna politika — Direktiva 1999/70/ES — Okvirni sporazum o delu za določen čas —
Načelo prepovedi diskriminacije — Pojem ‚pogoji zaposlitve‘ — Nacionalna zakonodaja, ki določa
drugačno ureditev odškodnine v primeru nezakonite določitve datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi
kot v primeru nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas“

V zadevi C-361/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo
Tribunale di Napoli (Italija) z odločbo z dne 13. junija 2012, ki je prispela na Sodišče 31. julija 2012,
v postopku

Carmela Carratù

proti

Poste Italiane SpA,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, sodnika, C. Toader (poročevalka),
sodnica, in E. Jarašiūnas, sodnik,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 5. junija 2013,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za C. Carratù A. Cinquegrana in V. De Michele, odvetnika,
- za Poste Italiane SpA R. Pessi A. Maresca, L. Fiorillo in G. Proia, odvetniki,
- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj s C. Gerardis, avvocatessa dello Stato,
- za poljsko vlado B. Majczyna in M. Szpunar, agenta,
- za Evropsko komisijo C. Cattabriga in M. van Beek, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 26. septembra 2013

* Jezik postopka: italijanščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago določbe 4 okvirnega sporazuma o delu za določen čas, sklenjenega 18. marca 1999 (v nadaljevanju: okvirni sporazum), ki je priloga k Direktivi Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 368), načela učinkovitega sodnega varstva, kot je določeno v členu 6 PEU v povezavi s členoma 47 in 52(3) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: listina) in členom 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP), ter splošnih načel prava Unije, kot so načelo pravne varnosti, načelo enakovrednosti in načelo varstva zaupanja v pravo.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med C. Carratù in družbo Poste Italiane SpA (v nadaljevanju: Poste Italiane) glede določitve datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi, ki jo je C. Carratù sklenila s to družbo.

Pravni okvir

Ureditev Unije

- 3 Določbe 1, 4, 5 in 8 okvirnega sporazuma določajo:

„Namen (določba 1)

Namen okvirnega sporazuma je:

- (a) izboljšati kakovost dela za določen čas z zagotavljanjem uporabe načela nediskriminacije;
- (b) vzpostaviti okvir za preprečevanje zlorab, ki izhajajo iz veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas.

[...]

Načelo nediskriminacije (določba 4)

1. Delavce, zaposlene za določen čas, se glede pogojev zaposlitve ne sme obravnavati manj ugodno kakor primerljive delavce, zaposlene za nedoločen čas, razen kjer je različno obravnavanje upravičljivo iz objektivnih razlogov.
2. Kjer je to primerno, se uporabi načelo *pro rata temporis*.
3. Način uporabe te določbe opredelijo države članice po posvetovanju s socialnimi partnerji in/ali socialni partnerji, pri čemer upoštevajo evropsko zakonodajo, nacionalno zakonodajo, kolektivne pogodbe in običaje.
4. Obdobje pridobivanja kvalifikacij z opravljanjem dela [Merila za dobo zaposlitve pri delodajalcu], ki se nanašajo na posebne pogoje zaposlovanja, so enak[a] za delavce, zaposlene za določen čas in tudi za nedoločen čas, razen kjer so različne kvalifikacije, pridobljene z opravljanjem dela določeno obdobje [različna merila za dobo zaposlitve pri delodajalcu], upravičljiv[a] iz objektivnih razlogov.

Ukrepi za preprečevanje zlorab (določba 5)

1. Za preprečevanje zlorab, ki izhajajo iz veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerjih za določen čas, države članice po posvetovanju s socialnimi partnerji skladno z nacionalno zakonodajo, kolektivnimi pogodbami ali običaji in/ali socialni partnerji, kadar ni ustreznih pravnih ukrepov, ki bi preprečevali zlorabo, uvedejo enega ali več naslednjih ukrepov tako, da upoštevajo potrebe posameznih sektorjev in/ali kategorij delavcev:
 - (a) objektivne razloge, ki upravičujejo obnovitev takšnih pogodb ali razmerij;
 - (b) najdaljše skupno trajanje zaporednih pogodb ali razmerij za določen čas;
 - (c) število obnovitev takšnih pogodb ali razmerij.
2. Države članice po posvetovanju s socialnimi partnerji in/ali socialni partnerji po potrebi določijo, pod kakšnimi pogoji se pogodbe o zaposlitvi ali delovna razmerja:
 - (a) štejejo za ‚zaporedna‘,
 - (b) štejejo za pogodbe ali razmerja za nedoločen čas.

[...]

Določbe o izvajanju (določba 8)

1. Države članice in/ali socialni partnerji lahko ohranijo ali sprejmejo določbe, ki so za delavce ugodnejše od zapisanih v tem sporazumu.

[...]“

Italijansko pravo

- 4 Člen 32 zakona št. 183 z dne 4. novembra 2010 (redni dodatek h GURI št. 262 z dne 9. novembra 2010, v nadaljevanju: zakon št. 183/2010), naslovljen „Prekluzija in določbe o pogodbah o zaposlitvi za določen čas“, določa:

„1. Prvi in drugi odstavek člena 6 zakona št. 604 z dne 15. julija 1966 [o individualnih odpovedih pogodbe o zaposlitvi, GURI št. 195 z dne 6. avgusta 1966, v nadaljevanju: zakon št. 604/1966] se nadomestita z naslednjim besedilom: odpoved pogodbe o zaposlitvi je treba izpodbijati v prekluzivnem roku šestdeset dni od prejema pisnega obvestila o odpovedi oziroma od pisnega obvestila o razlogih za odpoved, če ti niso bili navedeni hkrati z odpovedjo, s kakršnim koli pisanjem, tudi izvensodnim, ki izraža voljo delavca, vključno s posredovanjem sindikata, s katerim se izpodbija odpoved pogodbe o zaposlitvi. Pritožba ne učinkuje, če ji v nadaljnjem roku 270 dni ne sledi vložitev tožbe v sodnem tajništvu delovnega sodišča ali obvestilo nasprotni stranki o predlogu za poskus poravnave ali arbitraže, kar ne vpliva na možnost predložitve novih listin, ki se pojavijo po vložitvi tožbe. V primeru zavrnitve predlagane poravnave ali arbitraže ali v primeru nesoglasja glede njene izvršitve je treba tožbo vložiti v prekluzivnem roku šestdeset dni od zavrnitve ali nesoglasja.

2. Določbe iz člena 6 [zakona št. 604/1966], kakor je bil spremenjen z odstavkom 1 tega člena, se uporabljajo tudi v vseh primerih neveljavnosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

3. Določbe iz člena 6 [zakona št. 604/1966], kakor je bil spremenjen z odstavkom 1 tega člena, se uporabljajo tudi: (a) za primere odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki predpostavljajo razrešitev vprašanj v zvezi s kvalifikacijo delovnega razmerja ali zakonitostjo določitve datuma njegovega prenehanja; [...] (d) za tožbo za ugotovitev ničnosti določbe o datumu prenehanja pogodbe o zaposlitvi v smislu členov 1, 2 in 4 zakonske uredbe št. 368 z dne 6. septembra 2001 [o izvajanju Direktive 1999/70 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (GURI št. 235 z dne 9. oktobra 2001)], kakor je bila spremenjena [v nadaljevanju: zakonska uredba št. 368/2001], pri čemer začne rok teči z dnem navedenega prenehanja.

4. Določbe iz člena 6 zakona št. 604/1966, kakor je bil spremenjen z odstavkom 1 tega člena, se uporabljajo tudi: (a) za pogodbe o zaposlitvi za določen čas, sklenjene v smislu členov 1, 2 in 4 [zakonske uredbe št. 368/2001], ki se izvajajo na dan začetka veljavnosti tega zakona, pri čemer začne rok teči z dnem prenehanja pogodbe (b) za pogodbe o zaposlitvi za določen čas, sklenjene na podlagi zakonskih določb, ki so veljale pred [zakonsko uredbo št. 368/2001], in ki so na dan začetka veljavnosti tega zakona že prenehale, pri čemer začne rok teči na dan začetka veljavnosti tega zakona; [...]

5. Sodišče ob spremembi pogodbe za določen čas delodajalcu naloži, naj delavcu plača odškodnino v enotnem znesku najmanj 2,5 do največ 12 mesečnih plač v višini zadnje dejanske celotne plače, ob upoštevanju meril iz člena 8 [zakona št. 604/1966].

[...]

7. Določbe iz odstavkov 5 in 6 se uporabljajo za vse postopke, vključno s tistimi, ki tečejo na dan začetka veljavnosti tega zakona. V takih postopkih sodišče samo za določitev odškodnine iz odstavkov 5 in 6 strankam po potrebi določi rok za morebitno dopolnitev predloga in s tem povezanih ugovorov ter uresničuje preiskovalna pooblastila v smislu člena 421 zakonika o pravdnem postopku.“

- 5 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da se je Direktiva 1999/70 v Italiji izvajala z zakonsko uredbo št. 368/2001. V skladu s členom 1 te uredbe je zaposlitev na podlagi pogodbe za določen čas dovoljena le iz tehničnih razlogov ali zaradi proizvodnih potreb, potreb organizacije ali nadomeščanja delavcev, in taka pogodba ni veljavna, če ne izhaja neposredno ali posredno iz pisnega akta, v katerem so ti razlogi navedeni. Delodajalec mora en izvod pisnega akta izročiti zaposlenemu v petih delovnih dneh od začetka opravljanja dela.
- 6 Člen 18 zakona št. 300 z dne 20. maja 1970 o delovnih razmerjih (GURI št. 131 z dne 27. maja 1970) določa:

„[...] Sodišče v sodbi, s katero ugotovi nezakonitost odpovedi v smislu člena 2 [zakona št. 604/1966], odpoved razveljavi zaradi neobstoja utemeljenega odpovednega razloga ali jo razglasi za nično po samem zakonu, delodajalcu – naj bo ta podjetje ali ne – ki na sedežu, v enoti, podružnici, pisarni ali samostojnem oddelku, v katerem je prišlo do odpovedi, zaposluje več kot 15 zaposlenih – ali več kot 5, če gre za kmetijsko podjetje – naloži, naj delavcu omogoči vrnitev na delo. [...]

Sodišče v sodbi [...] delodajalcu naloži, naj delavcu za škodo, ki mu je nastala zaradi odpovedi, katere ničnost ali nezakonitost je bila ugotovljena, plača odškodnino v višini dejanske celotne plače od dneva odpovedi do dejanske vrnitve na delo in prispevke za socialno varnost od dneva odpovedi do dejanske vrnitve na delo; odškodnina v nobenem primeru ne more biti nižja od petih dejanskih celotnih mesečnih plač.

Ne glede na pravico do odškodnine [...] lahko delavec namesto vrnitve na delo od delodajalca zahteva odškodnino v višini 15 dejanskih celotnih mesečnih plač. Če se delavec v 30 dneh od prejema poziva delodajalca ni vrnil na delo niti ni v 30 dneh od obvestila o izdaji sodbe zahteval plačila odškodnine iz tega odstavka, se šteje, da je ob izteku navedenega roka delovno razmerje prenehalo.

Razglašena sodba [...] je začasno izvršljiva.“

- 7 Zakon št. 604/1966 vsebuje določbe v zvezi z odpovedjo delovnega razmerja delavcu v primeru pogodb o zaposlitvi za nedoločen čas. Člen 8 tega zakona določa:

„Če je ugotovljeno, da niso podani utemeljeni razlogi za odpoved pogodbe o zaposlitvi, mora delodajalec delavcu v 3 dneh omogočiti vrnitev na delo, v nasprotnem primeru pa plačati odškodnino v enotnem znesku najmanj 2,5 do največ 6 mesečnih plač v višini zadnje dejanske celotne plače, ob upoštevanju števila zaposlenih, velikosti podjetja, dobe zaposlitve delavca pri delodajalcu ter ravnanja strank in pogojev, ki veljajo zanje. Najvišji znesek te odškodnine se lahko poveša na 10 mesečnih plač za delavce, ki so bili pri delodajalcu zaposleni več kot 10 let, in na 14 mesečnih plač za delavce, ki so bili pri delodajalcu zaposleni več kot 20 let, če ima delodajalec več kot 15 zaposlenih.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 8 Družba Poste Italiane je C. Carratù zaposlila v poštnem logističnem centru za Kampanjo na delovnem mestu „mlajši uslužbenec centra za pošto mehanizacijo“ na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas, sklenjene za obdobje od 4. junija do 15. septembra 2004. Pogodba, ki jo je 4. junija 2004 podpisala samo delavka, je bila tej, potem ko jo je podpisala tudi družba Poste Italiane, vrnjena 15. junija 2004.
- 9 Sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas je bila v skladu s členom 1 zakonske uredbe št. 368/2001 utemeljena s potrebo po nadomeščanju zaposlenih v času poletnih dopustov.
- 10 C. Carratù je 21. septembra 2004 s priporočenim dopisom družbo Poste Italiane obvestila, da je na voljo za delo. Ker je C. Carratù menila, da je bila njena zaposlitev za določen čas nezakonita, saj je bila pogodba podpisana in njej izročena šele 15. junija 2004, je po neuspešnem poskusu poravnave vložila tožbo pri Tribunale di Napoli kot delovnem sodišču. Izpodbija uporabo pogodbe o zaposlitvi za določen čas, ker naj ne bi šlo za enega od primerov iz zakonske uredbe št. 368/2001, zlasti pa naj bi bila ta pogodba o zaposlitvi sklenjena brez navedbe delavcev, ki se nadomeščajo, trajanja njihove odsotnosti in natančnih razlogov odsotnosti. Zato zahteva, da se njena pogodba o zaposlitvi za določen čas spremeni v pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas, vrnitev na delo na podlagi te spremembe in izplačilo zapadlih plač.
- 11 Družba Poste Italiane trdi, da so za zaposlitev C. Carratù dejansko obstajali razlogi za sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas, in sicer potreba po nadomeščanju. Ta družba vsekakor oporeka pravici tožeče stranke v postopku v glavni stvari do izplačila plač za obdobje pred vložitvijo tožbe pri predložitvenem sodišču, saj naj bi imela zadevna oseba le pravico do odškodnine.
- 12 Predložitveno sodišče je 25. januarja 2012 z vmesno sodbo ugotovilo, da med tožečo stranko in družbo Poste Italiane obstaja pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas od 4. junija 2004. Vendar mora Tribunale di Napoli odločiti še o posledicah razveljavitve pogodbe o zaposlitvi za določen čas za izplačilo plač in določiti znesek odškodnine, ki jo je treba plačati delavcu, ki je bil nezakonito zaposlen za določen čas.

- 13 Predložitveno sodišče v zvezi s tem ugotavlja neko protislovnost med ureditvijo odškodnine iz zakona št. 183/2010 na eni strani in splošno ureditvijo odškodnin na vseh drugih področjih civilnega prava na drugi strani. Člen 32(5) tega zakona namreč določa, da ima delavec, ki je bil nezakonito zaposlen za določen čas, pravico do odškodnine v znesku od 2,5 do 12 mesečnih plač v višini zadnje dejanske celotne plače, ob upoštevanju meril iz člena 8 zakona št. 604/1966.
- 14 Predložitveno sodišče meni, da je taka ureditev odškodnine v veliko škodo delavca, zaposlenega za določen čas, saj ne glede na trajanje postopka in trenutek vrnitve na delo ne more prejeti odškodnine, ki bi znašala več kot 12 mesečnih plač. V zvezi s tem bi delavec, ki je bil nezakonito zaposlen za določen čas, užival manjše varstvo od varstva, ki je določeno z načeli civilnega prava in kot delavec, zaposlen za nedoločen čas, ki mu je nezakonito odpovedana pogodba o zaposlitvi in ima v skladu s členom 18 zakona št. 300 z dne 20. maja 1970 pravico do odškodnine, ki se določi za celotno obdobje od nezakonite odpovedi do dejanske vrnitve na delo.
- 15 V teh okoliščinah se predložitveno sodišče sprašuje o združljivosti navedene razlage člena 32(5) zakona št. 183/2010 z načeli učinkovitosti in enakovrednosti varstva, ki ga morajo države članice v skladu z Direktivo 1999/70 zagotavljati delavcu, zaposlenemu za določen čas, ter s temeljno pravico do učinkovitega sodnega varstva iz člena 47 Listine in člena 6 EKČP.
- 16 V teh okoliščinah je Tribunale di Napoli prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je nacionalna zakonodaja, ki na podlagi Direktive 1999/70/ES v primeru nezakonite prekinitve izvajanja pogodbe o zaposlitvi z nično določbo o zaposlitvi za določen čas določa drugačne in bistveno manjše ekonomske posledice od tistih, ki so predvidene za primer nezakonite prekinitve izvajanja splošne civilnopravne pogodbe z nično določbo o sklenitvi za določen čas, v nasprotju z načelom enakovrednosti?
 2. Ali je v skladu s pravom Unije, da na podlagi konkretne uporabe sankcija postavlja v boljši položaj delodajalca, ki ravna protipravno, kakor delavca, ki je žrtev tega protipravnega ravnanja, tako da trajanje postopka, čeprav je ta potreben, neposredno škoduje delavcu v prid delodajalca in da učinkovitost vzpostavitve prejšnjega stanja sorazmerno pada glede na trajanje procesa, dokler se skoraj ne izniči?
 3. Ali na podlagi prava Unije v smislu člena 51 Listine člen 47 te listine in člen 6 EKČP nasprotujeta temu, da trajanje postopka, čeprav je ta potreben, neposredno škoduje delavcu v prid delodajalca in da učinkovitost vzpostavitve prejšnjega stanja sorazmerno pada glede na trajanje procesa, dokler se skoraj ne izniči?
 4. Ali pojem pogojev zaposlitve iz določbe 4 [okvirnega sporazuma] ob upoštevanju pojasnil iz člena 3(1)(c) Direktive [Sveta] 2000/78/ES [o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79)] in člena 14(1)(c) Direktive 2006/54/ES [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (UL L 204, str. 23)] obsega tudi posledice nezakonitega prenehanja delovnega razmerja?
 5. Če je odgovor na prejšnje vprašanje pritrdilen, ali je v smislu določbe 4 upravičena razlika med posledicami, ki so z nacionalno zakonodajo določene za nezakonito prenehanje delovnega razmerja za nedoločen čas in za določen čas?
 6. Ali je treba splošna načela veljavnega prava Unije – to so načela pravne varnosti, varstva zaupanja v pravo, enakosti pravnih sredstev, učinkovitega sodnega varstva, pravice do neodvisnega sodišča in, splošneje, pravice do poštenega sojenja, določena v členu [6(2) PEU] (kakor je bil spremenjen

s členom 1(8) Lizbonske pogodbe in na katerega se sklicuje člen 46 PEU), v povezavi s členom 6 [EKČP] ter s členi 46, 47 in 52(3) [Listine] – razlagati tako, da nasprotujejo temu, da Italijanska republika po zelo dolgem obdobju (devet let) sprejme zakonsko določbo, kakršna je člen 32(7) zakona št. 183/2010, ki spreminja izid tekočih postopkov, pri čemer neposredno oškoduje delavca v prid delodajalca, in da ukrep, namenjen vzpostavitvi prejšnjega stanja, sorazmerno izgublja učinkovitost glede na trajanje procesa, dokler se ta skoraj ne izniči?

7. Ali je treba, če Sodišče ne bi priznalo, da so navedena načela temeljna načela prava Unije za namen horizontalne in splošne uporabe med strankama in bi torej ugotovilo samo neusklajenost določbe, kakršna je člen 32(5), (6) in (7) zakona št. 183/2010, z obveznostmi iz Direktive 1999/70/ES in [Listine], za namen neposredne vertikalne uporabe prava Unije, in sicer zlasti določbe 4 [okvirnega sporazuma] in [Listine], šteti, da je družba, kakršna je tožena stranka v postopku v glavni stvari, državni organ?“

Predlogi C. Carratù po koncu ustnega dela postopka

- 17 C. Carratù je z vlogo z dne 14. oktobra 2013, ki je v sodno tajništvo prispela 6. novembra 2013, na podlagi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca, razglašanih 26. septembra 2013, v skladu s členom 83 Poslovnika Sodišča predlagala ponovno odprtje ustnega dela postopka, pri čemer je trdila, da obstaja možnost, da zadeva pred Sodiščem ni dovolj razjasnjena, da so nastala nova dejstva in da bo v zadevi odločeno na podlagi trditve, o katerih stranke niso razpravljale. C. Carratù je na podlagi člena 101(1) Poslovnika Sodišču podredno predlagala, naj predložitvenemu sodišču pošlje zahtevo za podrobnejše podatke. Nazadnje, C. Carratù je še podredneje predlagala, naj se strankam v zadevi D'Aniello in drugi (C-89/13), ki poteka pred Sodiščem, dovoli, da predložijo stališča v tej zadevi.
- 18 Prvič, spomniti je treba, da lahko Sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog generalnega pravobranilca oziroma na predlog strank odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka, če meni, da dejansko stanje ni dovolj razjasnjeno ali bi bilo treba v zadevi odločiti na podlagi trditve, o kateri stranke niso razpravljale (sodba z dne 11. aprila 2013 v zadevi Novartis Pharma, C-535/11, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 19 Drugič, na podlagi člena 252, drugi odstavek, PDEU je dolžnost generalnega pravobranilca, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih se v skladu s Statutom Sodišča Evropske unije zahteva njegovo sodelovanje. Pri opravljanju te naloge lahko predlog za sprejetje predhodne odločbe po potrebi analizira v širšem okviru, in ne prav v takem, kakršnega je opredelilo predložitveno sodišče ali so ga stranke v postopku v glavni stvari. Ker Sodišče ni vezano na sklepne predloge generalnega pravobranilca niti na obrazložitev, na kateri temeljijo, ponovno odprtje ustnega postopka na podlagi člena 83 Poslovnika ni nujno vsakič, ko generalni pravobranilec obravnava pravno vprašanje, o katerem se stranki nista izrekli (zgoraj navedena sodba Novartis Pharma, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 20 V obravnavanem primeru po eni strani o predlogu za sprejetje predhodne odločbe nikakor ni treba odločiti na podlagi trditve, o katerih stranki nista razpravljali. Po drugi strani zahteva C. Carratù za podrobnejše podatke ni smiselna, saj je predložitveno sodišče ustrezno predstavilo nacionalni normativni okvir, kar v stališčih, predloženih Sodišču, ni bilo zanikano. Nazadnje, ker zadevi C-361/12 in C-89/13 nista bili združeni, Statut Sodišča in njegov Poslovnik ne določata možnosti, da se pri obravnavanju neke zadeve zaslišijo stranke iz druge zadeve. Torej je zadeva pred Sodiščem dovolj razjasnjena za odločanje o navedenem predlogu.
- 21 Zato je treba po opredelitvi generalnega pravobranilca predloge C. Carratù, navedene v točki 17 te sodbe, zavriniti.

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 22 Družba Poste Italiane meni, da so vsa predložena vprašanja predložitvenega sodišča nedopustna, ker to ni navedlo meril, na katera bi Sodišče lahko oprlo svojo presojo, in ker nacionalna določba, ki je predmet postopka v glavni stvari, in sicer člen 32, od (5) do (7), zakona št. 183/2010, v zvezi z določitvijo sankcij za nezakonito določitev datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi ne spada na področje uporabe Direktive 1999/70. Ta direktiva naj bi bila namreč v italijansko pravo prenesena z zakonsko uredbo št. 368/2001, medtem ko je bila sporna določba, ki je začela veljati šele 24. novembra 2010, sprejeta iz drugih razlogov in z drugačnimi nameni, ne pa za izvajanje te direktive, in sicer za ureditev sankcij, ki veljajo v primeru nezakonite določitve datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi, česar navedena direktiva nikakor ne ureja.
- 23 Najprej je treba spomniti, da iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da to lahko obravnavanje predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki ga vloži nacionalno sodišče, zavrne le, če razlaga prava Unije, ki jo zahteva nacionalno sodišče, očitno nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če gre za hipotetičen primer ali če Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (sodba z dne 12. junija 2008 v zadevi Gourmet Classic, C-458/06, ZOdl., str. I-4207, točka 25 in navedena sodna praksa).
- 24 V obravnavani zadevi ni sporno, da razlaga prava Unije, za katero je zaprosilo predložitveno sodišče, dejansko ustreza objektivni potrebi, povezani z rešitvijo spora pred njim. Prvič, pogodba o zaposlitvi, če gre za pogodbo o zaposlitvi za določen čas, namreč spada na stvarno področje uporabe okvirnega sporazuma, in drugič, spor pred predložitvenim sodiščem se nanaša na primerljivost pravnega položaja osebe, zaposlene za določen čas, s pravnim položajem oseb, zaposlenih za nedoločen čas.
- 25 Poleg tega je treba navesti, kot je že navedel generalni pravobranilec v točki 33 sklepnih predlogov, da vprašanje, ali je bil zakon št. 183/2010 sprejet za prenos Direktive 1999/70, ne vpliva na dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe.
- 26 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vprašanja za predhodno odločanje

Sedmo vprašanje

- 27 Predložitveno sodišče s sedmim vprašanjem, ki ga je treba obravnavati najprej, v bistvu sprašuje, ali je treba določbo 4, točka 1, okvirnega sporazuma razlagati tako, da se je mogoče nanjo neposredno sklicevati proti državnemu subjektu, kakršen je tožeča stranka v postopku v glavni stvari.
- 28 Spomniti je treba, da je Sodišče že imelo priložnost razsoditi, da je določba 4, točka 1, okvirnega sporazuma z vidika njene vsebine brezpogojna in dovolj natančna, da se posameznik lahko sklicuje nanjo pred nacionalnim sodiščem (glej sodbo z dne 15. aprila 2008 v zadevi Impact, C-268/06, ZOdl., str. I-2483, točka 68).
- 29 Poleg tega je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča med subjekte, za katere se lahko uporabljajo določbe direktive, ki lahko imajo neposredni učinek, spada organ, ki je ne glede na pravno obliko na podlagi akta javnega organa odgovoren, da pod nadzorom tega organa zagotovi storitev javnega pomena, in ki ima za to pristojnosti, ki presegajo tiste, ki izhajajo iz običajnih pravil, ki se uporabljajo pri odnosih med posamezniki (glej sodbo z dne 12. septembra 2013 v zadevi Kuso, C-614/11, točka 32 in navedena sodna praksa).

- 30 V obravnavani zadevi je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe in iz stališč, predloženih Sodišču, razvidno, da je – kot je generalni pravobranilec navedel v točki 106 in naslednjih sklepnih predlogov – družba Poste Italiane subjekt, ki je v celoti last italijanske države prek ministrstva za gospodarstvo in finance, ki je edini delničar te družbe. Poleg tega je pod nadzorom države in Corte dei Conti (računsko sodišče), saj je eden od njegovih članov tudi član upravnega odbora te družbe.
- 31 Zato je treba na sedmo vprašanje odgovoriti, da je treba določbo 4, točka 1, okvirnega sporazuma razlagati tako, da se je mogoče nanjo neposredno sklicevati proti državnemu subjektu, kot je družba Poste Italiane.

Četrto vprašanje

- 32 Predložitveno sodišče s četrтим vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba določbo 4, točka 1, okvirnega sporazuma razlagati tako, da pojem „pogoji zaposlitve“ obsega tudi odškodnino, ki jo mora delodajalec plačati delavcu zaradi nezakonite določitve datuma prenehanja njegove pogodbe o zaposlitvi.
- 33 Opozoriti je treba, da je treba glede na cilje, ki jim sledi okvirni sporazum, določbo 4 tega sporazuma razumeti tako, da izraža načelo socialnega prava Unije, ki ga ni mogoče razlagati ozko (sodba z dne 22. decembra 2010 v združenih zadevah Gavieiro Gavieiro in Iglesias Torres, C-444/09 in C-456/09, ZOdl., str. I-14031, točka 49 in navedena sodna praksa).
- 34 Čeprav, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 37 sklepnih predlogov, v določbah okvirnega sporazuma pojem „pogoji zaposlitve“ ni izrecno opredeljen, je Sodišče že imelo priložnost podati razlago tega pojma „pogoji zaposlitve“ v smislu določbe 4, točka 1, okvirnega sporazuma o delu za krajši delovni čas, ki je priloga k Direktivi Sveta 97/81/ES z dne 15. decembra 1997 o okvirnem sporazumu o delu s krajšim delovnim časom, sklenjenim med UNICE, CEEP in ETUC (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 267), ki je skoraj enaka določbi 4, točka 1, okvirnega sporazuma.
- 35 Tako je Sodišče razsodilo, da je odločilno merilo pri ugotavljanju, ali neki ukrep spada med „pogoje zaposlitve“ v smislu določbe 4 okvirnega sporazuma o delu za krajši delovni čas, prav merilo zaposlitve, to je delovno razmerje, ki obstaja med delavcem in njegovim delodajalcem (glej v tem smislu sodbo z dne 10. junija 2010 v združenih zadevah Bruno in drugi, C-395/08 in C-396/08, ZOdl., str. I-5119, točka 46).
- 36 Tako razlogovanje je mogoče v zvezi z okvirnim sporazumom prenesti na odškodnine zaradi nezakonitega sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas.
- 37 Ni namreč sporno, da se taka odškodnina delavcu prizna zaradi delovnega razmerja, ki ga veže z delodajalcem. Ker se torej plača zaradi zaposlitve, spada pod pojem „pogoji zaposlitve“.
- 38 Zato je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba določbo 4, točka 1, okvirnega sporazuma razlagati tako, da pojem „pogoji zaposlitve“ obsega odškodnino, ki jo mora delodajalec plačati delavcu zaradi nezakonite določitve datuma prenehanja njegove pogodbe o zaposlitvi.

Peto vprašanje

- 39 Predložitveno sodišče s petim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba določbo 4, točka 1, okvirnega sporazuma razlagati tako, da nalaga enako obravnavanje odškodnine, ki se prizna v primeru nezakonite določitve datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi, in odškodnine, ki se plača v primeru nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas.

- 40 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da določba 1(a) okvirnega sporazuma določa, da je eden od njegovih ciljev izboljšati kakovost dela za določen čas z zagotavljanjem spoštovanja načela prepovedi diskriminacije. Poleg tega je v tretjem odstavku preambule tega okvirnega sporazuma določeno, da ta „kaže pripravljenost socialnih partnerjev, da vzpostavijo splošni okvir za zagotavljanje enake obravnave delavcev, zaposlenih za določen čas, tako da jih ščitijo pred diskriminacijo“. V uvodni izjavi 14 Direktive 1999/70 je v zvezi s tem navedeno, da je cilj okvirnega sporazuma izboljšanje kakovosti dela za določen čas z določitvijo minimalnih zahtev za zagotavljanje uporabe načela prepovedi diskriminacije (zgoraj navedena sodba Gavieiro Gavieiro in Iglesias Torres, točka 47).
- 41 Namen okvirnega sporazuma, zlasti njegove določbe 4, je uveljavitev uporabe navedenega načela za delavce, zaposlene za določen čas, da bi se preprečilo, da delodajalec tako delovno razmerje uporabi za prikrajšanje delavcev za pravice, ki so priznane delavcem, zaposlenim za nedoločen čas (sodba z dne 13. septembra 2007 v zadevi Del Cerro Alonso, C-307/05, ZOdl., str. I-7109, točka 37).
- 42 Vendar kot je razvidno iz besedila določbe 4, točka 1, okvirnega sporazuma, enako obravnavanje ne velja za delavce, zaposlene za določen čas, in delavce, zaposlene za nedoločen čas, ki niso primerljivi.
- 43 Zato je treba za presojo, ali je treba odškodnino, ki se plača v primeru nezakonite določitve datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi za določen čas, odmeriti enako kot odškodnino, ki se plača v primeru nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas, najprej raziskati, ali je mogoče šteti, da so zadevne osebe v primerljivem položaju (glej po analogiji sodbo z dne 18. oktobra 2012 v združenih zadevah Valenza in drugi, od C-302/11 do C-305/11, točka 42 in navedena sodna praksa).
- 44 Ugotoviti pa je treba, da se ena od teh odškodnin plača v položaju, ki je bistveno drugačen od položaja, ki je podlaga za plačilo druge. Prva odškodnina se namreč nanaša na delavce, katerih pogodba je bila nepravilno sklenjena, medtem ko se druga nanaša na delavce, ki jim je bila pogodba odpovedana.
- 45 Iz tega izhaja, da enako obravnavanje med primerljivimi delavci, zaposlenimi za določen čas, in delavci, zaposlenimi za nedoločen čas, kot ga nalaga določba 4, točka 1, okvirnega sporazuma, ne velja za spor, kot je ta iz postopka v glavni stvari.
- 46 Vendar je treba vseeno navesti, da določba 8, točka 1, okvirnega sporazuma določa, da „[d]ržave članice in/ali socialni partnerji lahko ohranijo ali sprejmejo določbe, ki so za delavce ugodnejše od zapisanih v tem sporazumu“.
- 47 Natančneje, tudi če na podlagi besedila določbe 4, točka 1, okvirnega sporazuma ni mogoče šteti, da se odškodnina, s katero se sankcionira nezakonita določitev datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi, in odškodnina za odpoved pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas nanašata na delavce v primerljivem položaju, je iz navedene določbe 4, točka 1, v povezavi z navedeno določbo 8, točka 1, razvidno, da ti državam članicam, ki tako želijo, omogočata, da sprejmejo določbe, ki so za delavce, zaposlene za določen čas, ugodnejše, in torej za primere, kot je ta v postopku v glavni stvari, premoženjske posledice nezakonite sklenitve pogodbe o zaposlitvi za določen čas izenačijo s tistimi, ki nastanejo zaradi nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas.
- 48 Zato je treba na peto vprašanje odgovoriti, da čeprav okvirni sporazum ne nasprotuje temu, da države članice sprejmejo ugodnejšo ureditev od tiste, ki je za delavce, zaposlene za določen čas, določena s tem sporazumom, je treba določbo 4, točka 1, okvirnega sporazuma razlagati tako, da ne nalaga enakega obravnavanja odškodnine, ki se prizna v primeru nezakonite določitve datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi in odškodnine, ki se plača v primeru nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas.

Prvo, drugo, tretje in šesto vprašanje

- 49 Glede na odgovor na četrto in peto vprašanje na prvo, drugo, tretje in šesto vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

- 50 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. Določbo 4, točka 1, okvirnega sporazuma o delu za določen čas, ki je priloga k Direktivi Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP, je treba razlagati tako, da se je mogoče nanjo neposredno sklicevati proti državnemu subjektu, kot je družba Poste Italiane SpA.
2. Določbo 4, točka 1, istega okvirnega sporazuma je treba razlagati tako, da pojem „pogoji zaposlitve“ obsega odškodnino, ki jo mora delodajalec plačati delavcu zaradi nezakonite določitve datuma prenehanja njegove pogodbe o zaposlitvi.
3. Čeprav navedeni okvirni sporazum ne nasprotuje temu, da države članice sprejmejo ugodnejšo ureditev od tiste, ki je za delavce, zaposlene za določen čas, določena s tem sporazumom, je treba določbo 4, točka 1, tega okvirnega sporazuma razlagati tako, da ne nalaga enakega obravnavanja odškodnine, ki se prizna v primeru nezakonite določitve datuma prenehanja pogodbe o zaposlitvi, in odškodnine, ki se plača v primeru nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas.

Podpisi